

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขิด

บ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร

**A Study and Product Development khit Woven Fabric Case study Khit
Pillow WeavingHousewife group, Ban Khok Charoen, Yasothon Province**

สุวิทย์ ทับทิมทอง¹, ศิวโรจน์ สรสิริ², โสภา หนูแดง³

Suwit Tabtimthong¹, Siwarote Sornsiri², Sopa Nudang³

สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

Program of Industrial Product Design, Faculty of Science and Technology,

Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขิดบ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิด 3) เพื่อประเมินความพึงใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิด กลุ่มตัวอย่างมี 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ 3) กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้จำหน่าย และกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิด สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบประเมินเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และสถิติวิเคราะห์

ผลการวิจัย 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิดพบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิดมีไม่มาก ไม่หลากหลาย ซ้ำ ๆ กับกลุ่มอื่น ๆ ไม่ทันสมัย ใช้สอยได้น้อยการดูแลรักษายาก และราคาค่อนข้างสูง ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมีความต้องการรูปแบบกระเป๋านกประสงค์เป็นลำดับแรก ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเป็นกระเป๋านกประสงค์เพื่อใช้สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก 2) ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบกระเป๋านกประสงค์สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก ได้แนวคิดมาจากรูปทรงหมอนขิดและลวดลายขิด

^{1 2} นักศึกษา, สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

³ อาจารย์, สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

* Corresponding author: E-mail address: sopa.n@mail.rmutk.ac.th

(Received: August 7, 2019 / Revised: December 27, 2019 / Accepted: January 23, 2020)

ผู้เชี่ยวชาญประเมินเลือกรูปแบบที่ 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.28) จากนั้นนำรูปแบบไปผลิตเป็นต้นแบบจริง 3) ผลความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าเอนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก พบว่ามีค่าเฉลี่ยเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.26) ในด้านหน้าที่ใช้สอย ความสวยงามน่าใช้ ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้งาน และการดูแลรักษา

คำสำคัญ: พัฒนา, ผลิตภัณฑ์, ผ้าทอลายขีด

Abstract

A Study of Khit woven Fabric Development of Khit Pillow Housewife group at Ban KhokChareon, Yasothorn Province. This study project was aimed to study the need of the consumers towards Khit woven Fabric of Khit Pillow Housewife group at Ban Khok Chareon, Yasothorn Province, to develop Khit woven Fabric of Khit Pillow Housewife group at Ban KhokChareon, Yasothorn Province and to assess the consumers' satisfaction, producers' as well as sellers' towards Khit Pillow Housewife group at Ban KhokChareon, Yasothorn Province. Purposive sampling technique was utilized to select the supplier group and consumer group. Interview, questionnaire and satisfaction survey were employed to collect raw data of this study. Descriptive statistics was used to calculate such data.

The results of this research showed that the limited designed of Khit fabric products, unpractical and out of fashion style were found in the market. The cost of Khit fabric product was rather expensive. For product development, consumers needed the multi purposed bag as the first demand. so researchers developed the multi purposed bag for the small pet by using the Khit fabric designed for 3 types, then the experts assessed such three products and the second type was selected the best one ($\bar{X}=4.01$, SD=0.28) Researchers developed the prototype of the second one and studied the consumers' satisfaction towards this product. It reported that consumers' satisfaction towards multi purposed bag for a small pet was observed at a high level ($\bar{X}=3.85$, SD=0.26) As the matter of fact, it was practical, nice, durable and convenient to use and easy to take care of the product.

Keywords: Khit woven fabric, development, product

1. บทนำ

คำว่า “ขีด” เป็นภาษาพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจากคำว่า “สะกิด” หมายถึง การัดซ้อนขึ้น สะกิดขึ้น ขีด สันนิษฐานมาจากคำภาษาบาลีว่า ขจิต แปลว่า ทำให้จิตตรงตาม ดังนั้น ผ้าขีดจึงหมายถึง ผ้าที่ทอโดยวิธีใช้ไม้เขี่ย หรือสะกิดซ้อนเส้นด้ายขึ้นแล้วสอดเส้นด้ายพุ่งไปตามแนวเส้นยืนที่ถูกดซ้อนขึ้นนั้น จังหวะของการสอดเส้นพุ่งซึ่งถี่ห่างไม่เท่ากันให้เกิดลวดลายรูปแบบต่าง (คณะกรรมการอนุรักษ์หัตถกรรมไทย, 2531: 5) การทอผ้าขีดซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่สำคัญของชาวอีสานที่มีการทอผ้าขีดกันอย่างแพร่หลาย มีหลายกลุ่มที่ทอผ้า และมีชื่อเสียงระดับประเทศ แต่บางกลุ่มก็เพิ่งเริ่มมารวมตัวกันทอผ้า โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขีด

บ้านโคกเจริญ ตำบลบึงคำ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นกลุ่มแม่บ้านที่มารวมตัวกันเพื่อทอผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ทำเป็นอาชีพเสริม หลังเสร็จงานเกษตรกรรม เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน โดยเฉพาะหมอนชนิดที่มีรูปทรงลักษณะสามเหลี่ยม ซึ่งเดิมเรียกว่าหมอนหน้าม้า ตามลักษณะรูปทรงสามเหลี่ยมคล้ายหน้าม้า หมอนชนิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด และมีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมในอดีต ใช้สำหรับถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ พระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ และบุคคลที่เคารพนับถือ แต่ในปัจจุบันก็ยังสืบทอดมา และกลายเป็นของขวัญของฝาก

ปัจจุบันบ้านโคกเจริญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ที่ดัดแปลงจากผ้าทอลายชนิดที่ จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม แม้ว่าผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิดจะมีชื่อเสียงในความงามของลวดลาย เมื่อนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ ก็จะมีคุณค่าโดดเด่นมากขึ้น อย่างเช่น หมอนชนิด แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการใช้งาน และหมอนชนิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบซ้ำ ๆ กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทออื่น ๆ ของจังหวัด ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์จากกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชนิด บ้านโคกเจริญ จนทำให้เกิดความสับสนจนไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มใด ซึ่งตรงกับรายงานวิจัยของกรมส่งเสริมการเกษตรพบว่าวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ขาดทักษะการผลิต และการตลาด มักทำตามกระแส (สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ, 2550: 21-23) และวิสาหกิจชุมชนมีผลิตภัณฑ์บางส่วนที่มีรูปแบบคล้ายกัน ไม่มีรูปแบบใหม่ที่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ รูปแบบไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่กังวลของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชนิด บ้านโคกเจริญ ที่มีความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้อื่น ๆ จากผ้าทอลายชนิด ที่จะให้เป็นผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ของกลุ่มตนเอง และเป็นรูปแบบที่แปลกใหม่สามารถนำไปใช้งานอื่น ๆ สอนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายใหม่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564 ในยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาประเทศ มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจ คือ ยุทธศาสตร์ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นเศรษฐกิจเติบโตได้ตามศักยภาพ และมีเสถียรภาพให้เศรษฐกิจรายสาขามีการเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง มีการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ การท่องเที่ยว สามารถทำรายได้และแข่งขันได้มากขึ้น วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก และเมื่อผู้ประกอบการกลุ่มแม่บ้านได้ริเริ่มประยุกต์พัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ย่อมทำให้เกิดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิด สร้างสรรค์ของมนุษย์ดังที่ฮาวกินส์ (Howkins, 2001) กล่าวว่า อนาคตการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากผ้าทอลายชนิดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชนิด บ้านโคกเจริญ จังหวัดปทุมธานี จึงได้แนวความคิดการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษมาออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

จากสภาพปัญหาดังข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาสภาพปัจจุบัน และสำรวจความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีดให้กับกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชิตบ้านโคกเจริญ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์มีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะช่วยยกระดับรายได้สร้างเศรษฐกิจครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้านให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการวิจัยการศึกษา และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชิต บ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด
- 2.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด
- 2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด

ในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชิตบ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยมีทฤษฎี และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัย และพัฒนา โดยผู้วิจัย ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการผลิตภัณฑ์จาก ผ้าทอลายซิด

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด ของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนซิด บ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มแม่บ้านทอหมอนซิด จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดยโสธร จำนวน 90 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง เพื่อสรุปสภาพ ปัจจุบันจากกลุ่มแม่บ้านทอหมอนซิด และแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านทอหมอนซิด บ้านโคกเจริญ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้แบบสอบถามกลุ่มที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด

3.1.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เมื่อได้ทราบข้อมูลสภาพปัจจุบัน และความต้องการรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ จากวัตถุประสงค์ที่ 1 จึงพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด จากนั้นนำไปให้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินคัดเลือกความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด

3.2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบพัฒนา ผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ท่าน ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด เพื่อคัดเลือกไปผลิตเป็น ต้นแบบจริง

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินคัดเลือกความเหมาะสมของรูปแบบ ใช้แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบประเมินคัดเลือกความเหมาะสมของรูปแบบ

3.2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน

3.3 วัดประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด

ในวัดประสงค์ข้อที่ 3 เมื่อได้รูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ที่ผ่านกระบวนการประเมินรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุดจากผู้เชี่ยวชาญ จึงนำไปผลิตเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์จริง แล้วนำไปประเมินความพึงพอใจ

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค คือ กลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ในจังหวัดยโสธร จำนวน 10 คน, กลุ่มผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าทอในตลาดจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้บริโภคที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ในตลาดจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด เก็บข้อมูลจำนวน 100 ชุด

3.3.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ขอบเขตเนื้อหา

ข้อมูล ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด โดยใช้แนวคิดของ John Christopher Jones (อ้างใน นวลน้อย บุญวงศ์. 2542: 132) มี 7 ขั้นตอน

ข้อมูล ประเมินความเหมาะสมรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ใช้หลักการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แนวคิดของ วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2538: 90) มี 4 ข้อ และ อุดมศักดิ์ สาริบุตร (2549: 10) มี 2 ข้อ

ข้อมูล การประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีดใช้ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ใช้แนวคิดของ วชิรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548: 25-34) มี 5 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert)

5. ผลการวิจัย

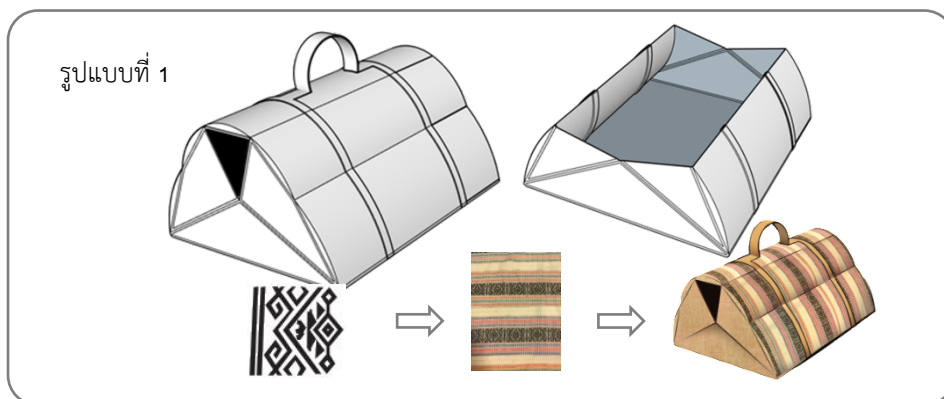
การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขีด บ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร ได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ และนำเสนอการพรณนาเชิงคุณภาพตามลำดับวัตถุประสงค์วิจัยดังนี้

5.1 จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านทอหมอนขีด บ้านโคกเจริญ เป็นกลุ่มที่มารวมตัวกันเพื่อสร้างอาชีพเสริมด้วยการทอผ้าขีด และการแปรรูปเป็นหมอนขีดเป็นผลิตภัณฑ์ของจังหวัดยโสธร แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกับหมอนขีดในจังหวัดอื่น ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขีด จึงไม่เป็นที่จดจำ ราคาต่ำ เนื่องจากมีคู่แข่งที่เข้มแข็งกว่า และมีประสบการณ์ด้านการตลาดมาก่อน ทำให้รายได้จากการขายของกลุ่มแม่บ้านไม่สม่ำเสมอ

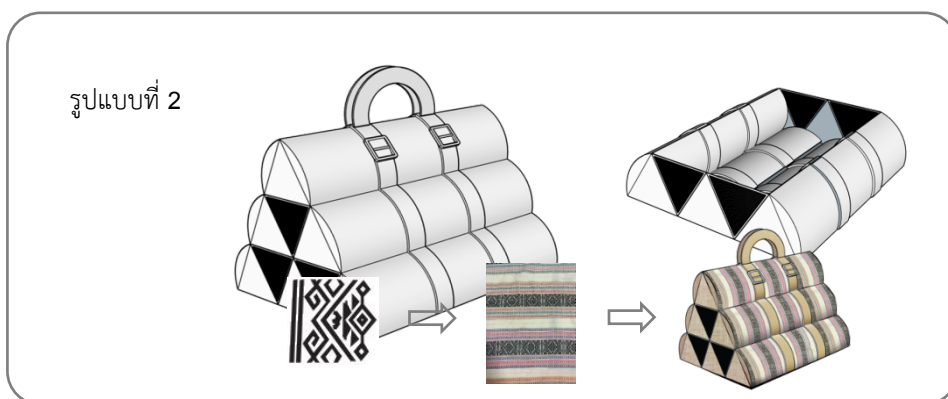
ผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ของกลุ่มผู้บริโภคที่เดินทางเข้ามาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอในพื้นที่จังหวัดยโสธร พบว่ากลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด มีปัญหาตามลำดับดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบไม่หลากหลาย 2) ผลิตภัณฑ์เลียนแบบ และไม่ทันสมัย 3) การใช้สอยดูแลรักษายาก 4) บางรูปแบบราคาค่อนข้างสูง และผลพบว่ากลุ่มผู้บริโภคต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ตามลำดับคือ 1) กระเป๋านกประสงค์ 2) หมอนอิงรูปแบบอื่น ๆ 3) ชุดผ้ารองจาน 4) กล่องกระดาษทิชชู 5) ผ้าคลุมโต๊ะ

จากการศึกษาความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีด ของกลุ่มผู้บริโภคมากที่สุด ลำดับแรก คือ กระเป๋านกประสงค์ ที่สามารถปรับเปลี่ยนใช้งานได้หลายอย่าง ซึ่งในข้อย่อยมีให้เลือก 3 รูปแบบ คือ 1) กระเป๋านกประสงค์สำหรับใช้เดินทาง และปรับเป็นหมอนอิงได้ 2) กระเป๋านกประสงค์ใช้ในการทำงานปรับเป็นหมอนหนุนได้ 3) กระเป๋านกประสงค์สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กปรับเป็นที่นอนสัตว์ได้ ซึ่งกลุ่มผู้บริโภคได้เลือกแบบที่ 3 มากที่สุด คือกระเป๋านกประสงค์สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กปรับเป็นที่นอนสัตว์ได้ จึงนำไปพัฒนากระเป๋านกประสงค์สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กจากผ้าทอลายขีด เพื่อใช้สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก เช่น แมว สุนัข เป้าหมายสำหรับกลุ่มผู้บริโภคคนรุ่นใหม่ที่ชอบเลี้ยงสัตว์ ให้หันมาสนใจงานผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากผ้าทอลายขีดที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยลักษณะกระเป๋านกประสงค์นี้สามารถปรับเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอย ใส่สัตว์เลี้ยงไปพบสัตวแพทย์ และปรับเป็นที่นอนของสัตว์เลี้ยงได้ในตัว

5.2 ผลสรุปการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบกระเป๋าเนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลื้อยขนาดเล็ก ได้แนวความคิดมาจากรูปร่างเรขาคณิต นำมาวางทับซ้อนกันตามลักษณะเอกลักษณ์ของหมอนชนิด ใช้ผ้าทอลายซิดห่อหุ้ม เพื่อให้กลมกลืนกับเอกลักษณ์พัฒนาารูปแบบได้จำนวน 10 แบบ และ พิจารณาคัดเลือกรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุดได้จำนวน 3 แบบดังนี้

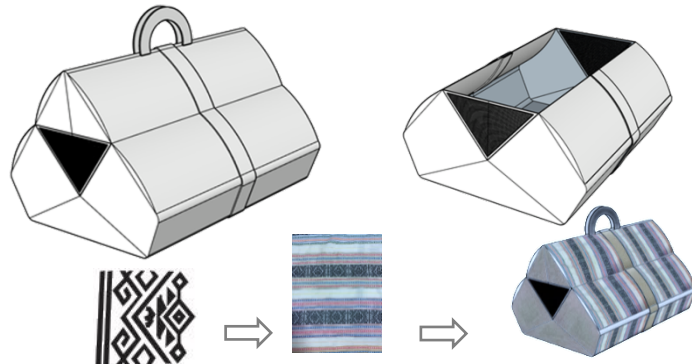

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลื้อยขนาดเล็ก รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลื้อยขนาดเล็ก รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

ภาพที่ 4 ผลิตรัณฑ์กระเป่าเอนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก รูปแบบที่ 3

เมื่อพิจารณาเหลือ 3 รูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้นำไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ อาจารย์ด้านการออกแบบแฟชั่นสิ่งทอ และหัวหน้ากลุ่มแม่บ้านทอหมอนขิด รวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินเลือกรูปแบบ ผลปรากฏว่า รูปแบบที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุด ที่จะนำไปผลิตเป็นต้นแบบ และมีผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านความคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ รูปทรงสื่อสารถึงหมอนขิด ลวดลายมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ค่าเฉลี่ยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.56$) 2) ด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งได้แก่ กระเป่าใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนยุ่งยาก ใช้งานได้หลายอย่าง พกพาได้สะดวก จัดเก็บได้ประหยัดเนื้อที่ ค่าเฉลี่ยรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.35$) 3) ด้านความปลอดภัยและแข็งแรง ซึ่งได้แก่ โครงสร้างกระเป่ารับน้ำหนักได้ดี กระเป่ามีความแข็งแรงทนทาน ปลอดภัยต่อสัตว์เลี้ยง ค่าเฉลี่ยรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.73$) 4) ด้านความสวยงาม ซึ่งได้แก่ รูปทรงสวยงาม, ลวดลายสีสันทะลุตา, สัดส่วนเหมาะสม ค่าเฉลี่ยรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.29$) ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้มีรูปแบบใหม่ทันสมัย สร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.77$) วัสดุและกรรมวิธีการผลิต ซึ่งได้แก่ วัสดุไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์เลี้ยง ชิ้นส่วนที่นำมาประกอบกลมกลืนกัน ผลิตได้ง่ายไม่ซับซ้อน ค่าเฉลี่ยรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 3.56$, $SD = 0.86$)

หลังจากได้ผลสรุปการประเมินเลือกรูปแบบจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบที่ได้รับการประเมินมากที่สุด ไปผลิตเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์จริง และคณะผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำในการใช้งานหลายอเนกประสงค์กับสัตว์เลี้ยง อาจมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้เกิดเชื้อโรคได้ ควรหาวิธีการดูแล และป้องกันความสกปรก การรักษาความสะอาดของกระเป่า ผู้วิจัยจึงได้แนวคิดในการป้องกันเชื้อรา แบคทีเรีย และกลิ่นเหม็นอับชื้น ด้วยการใช้น้ำยานาโนเคลือบสิ่งทอสำเร็จรูปสูตรต้านเชื้อแบคทีเรีย กันยูวี สะท้อนน้ำ และมีกลิ่นหอม ใช้วิธี

เคลือบแบบจุ่มผ้าฝืน และนำมาอัดรีดด้วยความร้อน จากนั้นนำผืนผ้าทอลายซิด ไปทำแพทเทิร์น ขึ้นรูป ตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ภาพที่ 5 ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด

5.3 ผลสรุปจากแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และ ผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด ดังนี้

สรุปผลข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ เพศหญิง ร้อยละ 81 เพศชายร้อยละ 19 รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน 15,000-25,000 บาท อายุเฉลี่ย 30-40 ปี

สรุปผลความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายซิด เรียงตามความพึงพอใจดังนี้ 1) ด้านหน้าที่ใช้สอย ได้แก่ ใช้สอยใส่สัตว์เลี้ยงขนาดเล็กได้ ปรับเปลี่ยนเป็นที่นอนได้ ประกอบและเก็บได้ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.99$) 2) ด้านความสวยงาม ได้แก่ รูปทรงกระเป๋ การจัดวางลวดลาย การเลือกใช้สีเส้นของผ้า และ ลวดลาย มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.25$) 3) ด้านความแข็งแรง ได้แก่ โครงสร้าง ผลิตภัณฑ์ มีน้ำหนักเบา วัสดุประกอบชิ้นงาน มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.30$) 4) ด้านความสะดวกสบายในการใช้สอย ได้แก่ การเปิดปิดได้ง่าย รูปทรงไม่ทื่อทะ สามารถ หิ้วพกพาได้ มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, $S.D. = 0.06$) 5) ด้านการดูแลรักษา ได้แก่ ทำความสะอาดได้ ป้องกันน้ำกลืนเหม็นอับ มีอายุการใช้งานได้นาน ซ่อมแซมได้ มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, $S.D. = 0.91$)

6. อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องการศึกษา และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชิด ของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชิด บ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร ผลจากการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 อภิปรายผล การศึกษาข้อมูลความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชิด มีรูปแบบน้อย ไม่หลากหลาย และคล้ายคลึงซ้ำ ๆ กับกลุ่มอื่น ๆ และไม่ทันสมัย การใช้สอยได้น้อย การดูแลรักษาค่อนข้างยาก และราคาสูง ทั้งหมดนี้สาเหตุมาจากกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชิดมักจะนิยมผลิตรูปแบบที่คล้ายคลึงลอกเลียนแบบกัน และทอผ้าชิดลวดลายเดิม ๆ เช่น ลายเรขาคณิตซึ่งเป็นลายพื้นฐาน ลายขอที่เลียนแบบมาจากตะขอ ลายกาบ และใช้สีเดียว เป็นสีที่เคยคุ้นตาเคยสืบทอดกันมา และสาเหตุที่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายชิดที่มีราคาแพง เนื่องจากการทอผ้าชิดต้องอาศัยความชำนาญ ใช้เวลา และทักษะทางฝีมือสูงกว่าการทอผ้าชนิดอื่น ๆ รูปแบบไม่ทันสมัย เนื่องจากกลุ่มผู้ทอผ้าลายชิดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงทำเป็นแต่ลวดลาย และรูปแบบเดิม ไม่ได้ศึกษาเทรนด์แฟชั่นจากกระแสนิยม และผลวิเคราะห์พบว่ากลุ่มผู้บริโภคมีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชิด ลำดับแรก คือ กระเป๋าเอนกประสงค์ที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้หลายอย่าง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชิดส่วนใหญ่จะผลิตเป็นหมอนรูปแบบต่าง ๆ กลุ่มผู้บริโภครู้สึกมีความจำเจ จึงต้องการผลิตภัณฑ์กระเป๋าเอนกประสงค์ที่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุริวรรณ จันทลา และคณะฯ เรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทาง เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากผลการศึกษาถึงความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายใน 5 พื้นที่ พบว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำส่วนใหญ่มีปัญหาดังนี้ 1) สถานที่จำหน่ายอยู่ห่างไกล 2) มีสินค้าให้เลือกน้อยชนิด 3) รูปแบบ/รูปทรงไม่ทันสมัย 4) ประโยชน์ใช้สอยที่ม่น้อย 5) ราคาไม่เหมาะสม และ 6) ดูแลรักษายาก ซึ่งมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกัน

6.2 อภิปรายผล การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าเอนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลื้อยขนาดเล็ก ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ที่จะนำไปผลิตเป็นต้นแบบ ซึ่งมีคุณสมบัติความเหมาะสมอันดับแรก คือ ในด้านประโยชน์ใช้สอยมาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์กระเป๋าได้พัฒนาแบบเพื่อใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก ใช้งานได้หลายอย่าง พกพาได้สะดวก จัดเก็บได้ประหยัดเนื้อที่ และการออกแบบกระเป๋าได้คำนึงถึงความคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ด้วยการนำรูปทรงหมอนชิดมาออกแบบเป็นโครงสร้างรูปทรงกระเป๋า และนำลายชิดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมาจัดองค์ประกอบลักษณะการเข้าเป็นจังหวะ ในด้านความปลอดภัย และแข็งแรง ได้พัฒนาโครงสร้างให้มีความแข็งแรงเพื่อรับน้ำหนัก และมีความปลอดภัยต่อสัตว์เลื้อยขนาดเล็ก ในด้านความสวยงาม ได้พัฒนารูปทรงของกระเป๋าให้สวยงามใช้การใช้ลวดลายชิด มีสีสันสะดุดตา แต่เน้นแนวธรรมชาติไม่ฉูดฉาด ปรับรูปทรงให้มีสัดส่วนเหมาะสม ในด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ใช้ความคิดสร้างสรรค์พัฒนาให้

ทันสมัยกับกลุ่มผู้บริโภค มีสัดส่วนสมดุล และลำดับสุดท้ายในด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต เลือกใช้วัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์เลี้ยง ขึ้นส่วนที่นำมาเย็บประกอบกลมกลืนกัน และผลิตได้ง่ายไม่ซับซ้อน ผลจากการเรียงลำดับการประเมินเลือกรูปแบบที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีหลักการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงตามแนวคิดของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2538: 90) คือ 1) รูปแบบผลิตภัณฑ์ 2) ประโยชน์ใช้สอย 3) ความสวยงาม 4) ความคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม และแนวคิดของ อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2549: 10) 5) ด้านวัสดุ และกรรมวิธีการผลิต 6) ความปลอดภัย และแข็งแรง

6.3 อภิปรายผล การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าเอนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก ผลเฉลียพบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีความพึงพอใจในด้านหน้าที่ใช้สอยเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์กระเป่าเอนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก ออกแบบได้ตามวัตถุประสงค์ สามารถใช้สอยใส่สัตว์เลี้ยงขนาดเล็กได้ และสามารถปรับเปลี่ยนจากกระเป่าเป็นที่นอนของสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กได้ หรืออาจนำมาใช้สอยเพื่อเอนอิงได้ การประกอบ และเก็บทำได้ง่าย อันดับรองลงมาในด้านความสวยงามน่าใช้ ซึ่งกระเป่าเอนกประสงค์ออกแบบเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมคล้ายหมอนชนิด จัดวางลดทอนให้สลับกันอย่างมีความสมดุล และใช้สีเส้นตามธรรมชาติ ในด้านความแข็งแรง ใช้วัสดุทำโครงสร้างที่แข็งแรงสามารถรับน้ำหนักของสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กได้ และใช้หนังเทียมบุด้านในกระเป่า วัสดุมีน้ำหนักเบา ต่อมาในด้านความสะดวกสบายในการใช้ เมื่อนำสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กทดลองใส่ในกระเป่าเอนกประสงค์ พบว่าขนาดกระเป่ามีพื้นที่เพียงพอสำหรับสัตว์เลี้ยง และสามารถเปิดปิดนำสัตว์เลี้ยงเข้าออกได้ง่าย รูปทรงไม่เทอะทะในการหิ้ว สามารถพกพาได้ ด้านการดูแลรักษา ได้ออกแบบด้านในใช้หนังเทียมบุเพื่อทำความสะอาดได้ง่าย และป้องกันน้ำ การซักล้างหมั่นอบได้ใช้น้ำยาโนสำเร็จรูปสูตรต้านเชื้อแบคทีเรีย กันยูวี สะทอนน้ำ เคลือบผืนผ้าแล้วนำไปอัดรีดด้วยความร้อนเพื่อให้ผ้าเคลือบผืนผ้าก่อนที่จะทำการตัดเย็บ ทั้งนี้เพื่อทำความสะอาดได้ง่าย มีอายุการใช้งานได้นานและซ่อมแซมได้ ผลจากการเรียงลำดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคทั้งหมดนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548) ที่กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดจะต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ สามารถตอบสนองประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นอาจมีหน้าที่ใช้สอยอย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป่าเอนกประสงค์ สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้สองอย่าง

7. ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยการศึกษา และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิด ของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชนิด บ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร ได้พบแนวคิดและข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ใน กระบวนการพัฒนาต่อไปในอนาคตดังนี้ กระเป๋านอกประสงค์ ควรมีการเพิ่มประโยชน์ใช้สอยให้ มากกว่านี้ เช่น มีช่องสำหรับใส่ของเล่นสัตว์เลี้ยง ช่องใส่อาหารสัตว์เลี้ยงขณะเดินทาง ควรทอลาย ผ้าชนิดเป็นลายรูปสัตว์เลี้ยงชนิดต่าง ๆ เพื่อสื่อสารถึงชนิดของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการอนุรักษ์หัตถกรรมไทย. (2531). ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่ควรอนุรักษ์ประเภทสิ่งทอ.

กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.

นวลน้อย บุญวงศ์. (2542). หลักการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

เพื่อการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.

วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการ และแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ = Theory &

Concept of Design. กรุงเทพฯ: i design.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2538). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.

อุดมศักดิ์ สาริบุตร. (2549). เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.

Howkins, J. (2001). The Creative Economy: How People Make Money from Ideas. London:

Penguin Books Ltd.